

Asia: VN/23943/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto

5 c § Toisessa ETA-maassa tehdyn päätöksen ja lainsäädännön tunnustaminen

Pirkanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Ehdotetussa uudessa jätelain 5 c §:ssä säädettäisiin toisessa ETA-maassa tehdyn aineen tai esineen sivutuotteeksi luokittelemista tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan päätöksen tai menettelytavan tunnustamisesta, kun kyseisiä aineita tai esineitä tuodaan Suomeen hyödynnettäviksi. Säännös koskisi sekä viranomaisten päätöksiä että muita toisen ETA-maan lainsäädännössä tunnustettuja prosesseja. Näistä muista menettelytavoista esimerkkinä mainitaan Alankomaiden käytäntö, jossa aineiden ja esineiden haltijat tekevät itse sivutuote- ja ei-enää-jätettä -määrittelyt sekä ilmoittavat niistä valvontaa varten erilliseen rekisteriin.

ELY-keskus katsoo, että tunnustamisessa tämänkaltaisen menettelyn yhteismitallisuus viranomaispäätöksen kanssa on jossakin määrin ongelmallinen, koska jälkivalvonnan merkitys korostuu selvästi viranomaispäätökseen verrattuna. Käytännössä järjestelmällinen jälkivalvonta on Suomessa haastavaa toteuttaa, koska kuten esityksestäkin käy ilmi, tällaiset aineet tai tuot-teet eivät vaadi jätteensiirtolupaa eikä niiden käsittely edellytä välttämättä ympäristölupaa tai niitä ei kaikissa tapauksissa edes tuoda muutoin ympäristölupavelvollisille laitoksille.

Pykälässä säädettäisiin kansalliselle viranomaiselle mahdollisuus puuttua toisessa ETA-maassa tehtyyn päätökseen tai menettelyyn, joka koskee aineen tai esineen sivutuotteeksi luokittelua tai jätteeksi luokittelun päättymistä, jos on syytä epäillä toisessa ETA-maassa tehdyn päätöksen tai menettelyn laatua terveyden- tai ympäristönsuojelun näkökulmasta. Tällöin asiasta olisi tehtävä hallintopäätös, jossa katsottaisiin aineen tai esineen olevan jätettä.

ELY-keskus pitää poikkeamismahdollisuutta sinänsä tarpeellisenä terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ja vaarojen ehkäisemiseksi. Kuitenkin päätöksentekomenettelyä olisi syytä tarkastella esityksessä laajemmin ja huomioida myös se, miten tällaista ainetta ja esinettä käsiteltäisiin päätöksentekomenettelyn aikana ja päätöksenteon jälkeen. Sääntelyn toimivuus vaatii riittäviä resursseja ympäristövalvontaan.

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Ei lausuttavaa.

35 § Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Ei lausuttavaa.

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Voimassa olevan jätelain 48 §:n mukaan tuottajavastuullisen jätehuollon piiriin paperituotteista kuuluvat sanomalehdet, aikakauslehdet, toimistopaperit ja muut niihin rinnastettavat paperituotteet, joiden tuottajana pidetään paperituotteiden valmistukseen käytettävän paperin valmistajaa tai maahantuojaa taikka painetun paperituotteen maahantuojaa. Ehdotuksen mukaan paperin tuottajavastuujärjestelmä laajennetaan kattamaan myös kirjat lisäämällä kirjoja koskeva maininta jätelain 48 §:n 5 kohtaan.

Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa kirjojen tuottajavastuun alkamista koskevaa sääntelyä. ELY-keskus nostaa erikseen esiin kaksi mahdollisesti ongelmalliseksi osoittautuvaa kohtaa ehdotetusta sääntelystä. Näiden osalta ELY-keskus esittää, että lainsäätäjän tarkoitusta selvennettäisiin lakimuutoksen perusteluissa.

Jätelain muutosta koskevan ehdotuksen mukaan kirjojen tuottajavastuu olisi täysin yhtenevää muiden paperituotteiden kanssa, myös kiinteistökeräyksen osalta. ELY-keskus katsoo, että sääntely ehdotetussa muodossaan tarkoittaisi tuottajayhteisön kaikkien tuottajien yhteistä kustannusvastuuta kaikesta tuottajayhteisön toiminnasta. Aikaisemmin tuottajayhteisöön liittyneiden tuottajien osalta tämä tarkoittaisi sitä, että he vastaisivat keräysverkon ja jätehuollon synnyttämistä kustannuksista myös kirjojen osalta. Esityksessä onkin todettu, että kirjojen erilliskeräyksen järjestäminen ja kirjajätteen erottelu muusta keräyspaperista tullee aiheuttamaan jonkin verran lisäkustannuksia, samoin velvoite kerätä kirjoja erilaisista suurkeräyskohteista. Toisaalta kirjojen tuottajat vastaisivat samalla tavalla kaikkien muiden paperituotteiden aiheuttamista kustannuksista tuottajayhteisössä. Mikäli muunlaista jakoa velvoitteiden kattamisesta on tarkoitettu, se tulisi ilmaista säädöksissä tai niiden perusteluissa. Luonnollisesti jätelain 63 a §:ssä tarkoitettu tuottajan maksuosuuksien mukauttaminen soveltuu myös paperituotteisiin.

Kirjojen tuottajavastuu lisättäisiin olemassa olevaan paperituotteiden tuottajavastuujärjestelmään. Suomessa on kaksi rekisteröityä paperituotteiden tuottajayhteisöä. Säädosmuutoksen yhteydessä tulisi selvästi tuoda esiin, laajeneeko näiden tuottajayhteisöjen toimiala automaattisesti kattamaan myös kirjat lain tultua voimaan vai tulisiko tuottajayhteisöjen hakea kirjojen tuottajavastuun osalta lisärekisteröintiä nykyiseen rekisteröintiin.

Siirtymäsäännös

ELY-keskus esittää harkittavaksi kirjojen tuottajavastuun alkamiselle siirtymäaika. Jätelain 46 §:n 2 momentin mukaan tuottaja vastaa Suomen markkinoille saattamiensa tuotteiden jätehuollosta ja sen kustannuksista. Omien tuotteidensa lisäksi tuottaja vastaa kohtuulliseksi katsottavasta osuudesta muista vastaavista tuotteista riippumatta tuotteiden markkinoille saattamisen ajankohdasta.

Vaikka sääntely on sinänsä selkeää ja tuottaja vastaa jätelain mukaan myös historiallisista tuotteista, selvyuden vuoksi ELY-keskus esittää, että kirjojen osalta jätelain 46 §:ää ryhdyttäisiin soveltamaan vasta 12 kuukauden kuluttua lain voimaan tulosta, muilta osin (jätelain 6 luku) heti lain voimaan tultua. Tämä antaisi myös tuottajayhteisöille aikaa järjestää toimintansa lain vaatimusten mukaisiksi sekä tehdä tarvittavat sopimukset jätehuoltotoimijoiden kanssa.

Muuta huomioitavaa

Muilta osin Pirkanmaan ELY-keskuksella ei ole lausuttavaa luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Asian käsittely

Asia on käsitelty Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella ympäristönsuojeluyksikössä ja keskitetyt ympäristöpalvelut -yksikön tuottajavastuuryhmässä. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa. Lausunnon on esitellyt ryhmäpäällikkö Mika Heinonen ja ratkaissut Johtaja Mari Rajala.

Heinonen Mika
Pirkanmaan ELY-keskus - ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue